

Föreningen Sveriges Lärare för Fred Historik

Här finner du

- en sammanfattning av föreningens fokusfrågor under snart tre decennier
- en fylligare beskrivning av hur arbetet växte fram under de första 20 åren, skriven av Göte Rudvall, en av föreningens grundare och under 25 år studierektor vid Lärarhögskolan i Malmö:

Föreningens fokusfrågor under snart tre decennier

1980-talet

Föreningen uppstod ur de många lokala och regionala föreningar som nästan samtidigt grundades under det kalla kriget med början 1982. Föreningen ville

de/s sprida kunskap om, förankra och utveckla konkreta metoder för att genomföra Unescos rekommendationer för en undervisning för fred och internationell förståelse från 1974. Nyckelfrågorna var

- mänskliga rättigheter, med fokus främst på att motverka rasism, diskriminering, mobbning
- lärarkontakter, vänskolor och solidaritetsarbete över gränserna, bl a genom de internationella fredsundervisningskongresserna i Köpenhamn (-86), Bonn (-88)
- elevdemokrati och delaktighet, bl a genom en rad olika lokalföreningars solidaritetsprojekt
- ekologisk balans

de/s informera om kärnvapenkrigets verkningar och skapa opinion för nedrustning och avskaffande av kärnvapen och andra massförstörelsevapen.

Efter Hiroshima hade stormakterna lagt locket på informationen om vad som skett, man kapprustade för fullt och både läroplaner och läroböcker teg om frågor som uppfyllde både elever och lärare. Det arbetade våra medlemmar för att ändra på genom att utveckla

- temastudier, lektionsserier och gästföreläsningar
- samverka i detta med övriga yrkesgrupper, främst Läkare mot kärnvapen,

och Svenska Freds- och skiljedomsföreningen

- sprida erfarenheterna genom medlemstidningen

dels informera om och förankra Barnkonventionen, som antogs av FN 1984 men som hade svårt att nå ut i skolorna utan påverkan "nerifrån", från freds rörelsen.

1990-talet

Under 90-talet var det övergripande temat det nya Europa som växte fram efter murens fall. Föreningen arbetade med

- Flyktingbarnens och flyktinglärares integration, bl a genom nätverk med flyktinglärare och samverkan med Psykologer för fred om att möta traumatiserade barn
- Nätverk med lärare och skolor i de baltiska länderna och Ungern
- De internationella kongresserna i Budapest (-90), Paris (-92), Santiago de Compostella(-94), Lillehammer (- 96) och Graz (-98) I Lillehammer deltog för första gången 140 lärare från de forna sovjetrepublikerna
- Den då nya Barnkonventionen, som särskilt vår Sundsvallsförening utvecklade undervisningen kring
- Konflikthantering och ickevåld
- Historieundervisningen och demokratin (bl a stor debatt på ABF i Stockholm, och en konferens m lärarutbildare runt Östersjön om att undervisa i demokrati med utgångspunkt i Förintelsen)
- Undervisningens roll i det internationella fredsbyggandet (genom våra kongresser, och samarbete inom Forum för fredstjänst)

2000-talet

Nu blev den allt överskuggande fokusfrågan konfliktkunskap och konflikthantering

- Samverkansprojektet Fred i våra händer bildades för att verka för FN:s årtionde för fred och ickevåld för världens barn. Inom projektet tog vi fram ett stort utbildningsmaterial, inspirerade till en framgångsrik riksdagsmotion för att få in konflikthantering i alla blivande lärares utbildning, arrangerade tre konferenser (-03,-04,-05)med lärarutbildare, forskare, konflikthanterings-pedagoger och lärarfack, följda av en i egen regi (-08), skrev debattartiklar och genomförde en rad lokala fortbildningsprojekt för lärare och lärarstudenter
- Föreningen ledde en uppvaktning av skolministern (-05) för att få in "ett freds-och konfliktperspektiv" i alla kommande kurs-och läroplaner. 17 organisationer undertecknade det brev som överlämnades av ordfö-

- randena i FN-förbundet, Sv Freds, Läkare mot kärnvapen och SLFF
- Internationella konferenser i Paris (2000), Hamburg (- 03) Acapulco (- 04) Samtidigt engagerade föreningen sig i att väcka liv i den borttappade undervisningen om kärnvapenedrustning. Det gjordes, och görs, genom att föreningen
 - inom Nätverket för kärnvapenedrustning arrangerade seminarier och konferenser med studenter och lärare (-06, -07)
 - medverkar i att ta fram nya läromedel om kärnvapenfrågorna tillsammans med Svenska Läkare mot kärnvapen. Dessa, "Lär om kärnvapen" finns nu att hämta på hemsidan www.slmk.org eller direkt <http://laromkarnvapen.se>. Där finns också en lärarhandledning.
- Vilka frågor ser DU just nu som de viktigaste?*

SVERIGES LÄRARE FÖR FRED 1982 - 2002

Artikel i tidningen LÄRARE FÖR FRED 2002/1 av Göte Rudvall

Världsläget har under tjugo år påverkat inriktningen på föreningens verksamhet. Kärnvapen var en viktig fråga i början av 80-talet och detta orosmoment gjorde att många lärare kände behov av att organisera sig och med samstämda krafter bekämpa detta hot. Under åren har läget i världen förändrats med avspänning och raserandet av murar och gränser. Medlemmarna slappnade av och medlemsantalet sjönk drastiskt. På senare tid har inre frågor som konflikthantering blivit ett stort behov i skolan. Terrordådet i New York blev dock en väckarklocka och det gör att vi oförtrutet arbetar vidare med fred i skolan som ett viktigt undervisningsområde.

Riksföreningen bildas

Även lärarna påverkades av oron för spänningen mellan öst och väst med det växande kärnvapenhotet i Europa i början av 1980-talet. Under 1982 bildades lokala föreningar Lärare mot kärnvapen/för fred på flera håll i landet med början i Stockholm, Göteborg och Malmö/Lund. Inbjudan att vara med och bilda en riksorganisation sändes ut i början av 1983 i ett upprop. Lördagen den 28 maj samlades ombud för de nybildade lokala och regionala organisationerna till ett konstituerande möte i Stockholm. I mötet deltog representanter från Stockholm, Göteborg, Malmö/Lund, Östergötland, Uppsala och Sundsvall.

Namnfrågan diskuterades livligt, och namnet LÄRARE MOT KÄRNVAPEN - FOSTRAN FÖR FRED gillades av de flesta. Eftersom både inriktning av

verksamheten och namnen på föreningarna var olika i de skilda områdena av landet, fick riksföreningen karaktären av paraplyorganisation med mycket stor självständighet för delföreningarna. Bland uppgifterna för riksföreningen under det första året nämndes vid detta möte följande:

- en gemensam tidning - en uppgift att rotera mellan föreningarna
- internationella kontakter och vidarebefordran av dessa
- tillverkning av värvningsmaterial
- faktainventering av t ex vad olika politiker skrivit, för att gå in och påverka
- tillverkning av material till studiecirkel
- utarbetande av underlag till studiedagar
- vara erfarenhetsbank, göra litteraturlistor
- insamling och distribution av läromedel
- centrala fackliga kontakter, kontakt med Skolöverstyrelsen, Unesco, Utbildningsradion

Avgiften fastställdes till 5 kr per enskild medlem. Avsikten var att det konkreta arbetet skulle utföras i delföreningarna som hade avgifter växlande mellan 25 och 75 kr per år. Olika arbetsgrupper bildades för att bearbeta särskilda frågor. Många diskussioner handlade om hur man skulle få en effektiv regionorganisation för att nå så många lärare som möjligt. I Stockholm var det till stor del högstadie- och gymnasielärare som engagerade sig och där spelade därför information om kärnvapen och dess verkningar stor roll. I Malmö/Lund var det fler lärare från låg- och mellanstadiet och förskolan. De ville lägga större vikt vid fredsfostran i vidare mening, med t ex konflikthantering och kontakter med andra kulturer.

Första årsmötet

Det första ordinarie årsmötet hölls i Norrköping 12 maj 1984. Åtta delföreningar ingick då i riksorganisationen: Stockholm, Göteborg, Malmö/Lund, Jönköping/Huskvarna, Halmstad, Östergötland, Sundsvall och Uppsala. Antalet medlemmar var omkring 1 000. Stadgar för riksföreningen fastställdes och målen formulerades bl a så här:

- att främja lärares arbete för internationell nedrustning och fred
- att informera om kärnvapenkrigets verkningar
- att arbeta för att syftet i grundskolans läroplan om fredsfostran förverkligas
- att arbeta för att fredsfostran på motsvarande sätt bereds utrymme inom andra skolformer
- att stimulera till fortbildning i freds- och konfliktfrågor
- att samverka med andra yrkesgrupper mot kärnvapen/för fred och

med övriga fredsgrupper inom och utom Sverige

- Vid riksmötena har anordnats veckoslutsseminarier av fortbildningskaraktär som varit mycket uppskattade.

Föreningen växer

De viktigaste aktiviteterna: medlemsmöten, veckoslutsseminarier, fredsmäifestationer mm i samarbete med andra organisationer ägde rum i de lokala och regionala föreningarna. Nya delföreningar startades:

Helsingborg, Kalmar, Växjö och Luleå tillkom. Antalet medlemmar var vid slutet av 80-talet mer än 3 000.

Sida och UD var då ett stort stöd vid olika aktiviteter. Medlemsblad gavs också ut 3-4 ggr/år.

Internationellt samarbete

1984 planerades i Oslo tillsammans med de nordiska lärarorganisationerna den första internationella konferensen om fredsundervisning i anslutning till FN:s fredsår 1986. Konferensen hölls i Köpenhamn i juni 1986 och samlade 250 deltagare från ett 20-tal länder. Att Sovjet och USA uppträdde gemensamt kring frågor om fredsundervisning gjorde starkt intryck på deltagarna. De fyra nordiska Lärare för fredsföreningarna fick tillsammans Unescos utmärkelse Peace Messenger.

Sedan fortsatte det internationella samarbetet med konferenser vartannat år: i Bonn 1988 med 600 deltagare, Budapest 1990 med 500 deltagare, Paris 1992 med lika många. 15-30 medlemmar i den svenska föreningen har deltagit i samtliga konferenser, och vi har alltid haft 1-2 representanter i förberedelsekommittéerna. Erfarenhetsutbyte och spridning av litteratur och annat undervisningsmaterial har varit betydande. Medel ställdes till förförande av UD.

Samarbete med andra fredsorganisationer

I de större städerna skedde en tid samarbete inom Sida's Fredsamorganisationerna eller Sidas SAMFI-samarbete. Detta har också ofta förekommit i anslutning till FN-dagen, Hiroshimadagen mm.

Stiftelsen Yrkesgrupper mot kärnvapen bildades 1983 och innebar att vi tillsammans ordnade seminarier, gav ut skrifter och förmedlade kontakter för

arbetet i skolorna.

Kontakter knöts tidigt med dåvarande Skolöverstyrelsen, länskolnämnder och lärarhögskolor för att främja fredsundervisningen.

Regionalt har man strävat efter att få ett kontaktnät med personer på skolorna som stöd för medlemmar som velat ha det. Här har samarbete med FN-föreningar, Rädda Barnen, Röda Korset varit viktigt.

Avspänningen ökar - verksamheten minskar

Avspänningen mellan Öst och Väst, nedrustningen av kärnvapen och övriga vapen har inneburit att behovet att ha en särskild fredsförening minskat i lärarkåren. Delföreningar har särskilt under 1990-talet upplösts eller förpupats, och medlemsantalet har sjunkit kraftigt. Andra hot och problem har i stället dykt upp, globala miljöproblem, etniska konflikter, ökad klyfta mellan i-land och u-land med svältkatastrofer och andra problem. Detta har ändrat inställningen till hur arbetet i föreningen skall bedrivas.

Ny tid - nya uppgifter

Det förändrade världsläget med vidgade uppgifter för fredsarbetet inom undervisningen kom att återspeglas i att riksföreningen vid ett årsmöte i Eskilstuna 1990 ändrade namnet till SVERIGES LÄRARE FÖR FRED.

Engagemanget för fredlig konflikthantering både inom skolan och ute i världen i stort har kvarstått bland skolans och förskolans personal även sedan de flesta lokalföreningarna lagts ner. Det finns i dag en mängd verksamheter för en fredlig och mer solidarisk värld som engagerar även unga människor.

Det finns Peace Quest och LifeLink som genom ständigt nya insatser låter unga människor i olika länder få kontakt med varandra. FN-föreningar och Forum Syd ordnar möten som ger fortbildning och annat stöd till kontaktpersoner ute i skolorna. Röda Korset och Rädda Barnen och fredsorganisationer som Svenska Freds och Fredskommittén samt aktionsgrupper som Amnesty och Green Peace har haft ganska god tillströmning av medlemmar och har aktiviteter som även berör skolor. Detta gäller även Gröna Korset och andra organisationer som verkar för en ekologiskt hållbar samhällsutveckling. Attac är en ny organisation som också verkar för solidaritet med den fattiga delen av världen. Samarbete mellan dessa olika organisationer sker i nya former, inte minst genom Internet.

Ändrade uppgifter för riksföreningen

Vår riksförening har, allteftersom de lokala föreningarna efter hand lagt ner sin verksamhet, fått en större betydelse för kontakt med ovan nämnda och även andra organisationer, oftast i form av deltagande i särskilda nätverk. En del av detta samarbete har ända från början skett inom ramen för "Yrkesgrupper mot kärnvapen/för fred". Ett annat omfattande sådant nätverk där SLFF är medlem är "Forum för fredstjänst" som också bedriver utbildning. De senaste åren har arbetet, ibland i samarbete med andra fredsorganisationer, inriktats på att ge kunskap i konflikthantering ökat utrymme inom landets lärarutbildningar.

För att stärka riksföreningen och göra det möjligt för enskilda personer ute i landet att bli medlemmar direkt i riksföreningen ändrades 1999 stadgarna, som tidigare endast hade räknat med att lokalföreningar skulle vara medlemmar.

Vidgat internationellt arbete

Planeringen av det internationella samarbete i form av kongresser som nämnts tidigare hade det första årtiondet en mer informell karaktär med planeringsgrupper skapade inför varje kongress. Kongresserna var i princip öppna för länder i hela världen men i praktiken kom deltagarna mest från Europa. Det kom efterhand allt starkare önskemål om att man skulle bilda en världsomfattande fredsorganisation för dem som arbetar inom undervisningsområdet och att denna skulle ha ansvar för planering av kongresser som vartannat år skulle vara globala och vartannat enbart för en viss kontinent. I anslutning till kongresserna i början av 1990-talet tog dessa planer form.

Den första kongressen som karakteriserades som europeiskt ägde rum 1994 i den gamla pilgrimsstaden Santiago de Compostela i nordvästra Spanien. Den hade temat "För ett fredligt och mångkulturellt Europa". Där deltog ett 10-tal medlemmar från SLFF och Inger Nordheden höll en mycket uppskattad plenarföreläsning om arbetet i sitt mångkulturella klassrum. Följande år ägde den första afrikanska kongressen rum i Dakar, Senegal. I den fanns det av ekonomiska skäl ingen representant för SLFF.

Lillehammer - höjdpunkt i skandinaviskt samarbete

Den verkligt stora internationella insatsen för vår riksorganisation var kon-

gressen i Lillehammer juli 1996. Den planerades och genomfördes i nära samarbete med de övriga skandinaviska Lärare för fred-organisationerna och blev en stor framgång. Där samlades 380 deltagare från 30 länder, varav omkring 130 kom från de före detta kommunistländerna i Östeuropa och Balkan. Kongressen hade temat "Educating for Human Rights. From Vision to Reality." Den dokumenterades i en omfattande rapport med Ingrid Inglander som svensk redaktör tillsammans med Eric Cleven och Anne Halvorsen från Norge, trycktes med bidrag av svenska Unescorådet och översattes till ryska med bidrag från Norska UD.

IAEP - vår internationella fredsorganisation

I Lillehammer formulerades också namnet på den efter långa förberedelser skapade organisationen *International Association Educators for Peace*, som fått sitt säte i Paris. Riksföreningen är representerad i dess koordinationsgrupp, och de skandinaviska representanterna har lagt ner mycket arbete på att få en demokratisk struktur och konkreta målsättningar. IAEP har rådgivande NGO-status hos UNESCO och har medlemmar i ett 50-tal länder. Det har dock funnits svårigheter att få en så stor och komplicerad organisation att fungera effektivt, och det har inte alltid varit så lätt att få kontakt med dess ledning.

Senare kongresser

Nästa europeiska kongress ägde rum i Graz i Österrike i juli 1998. Temat för denna kongress var "Against Violence. Building a Culture for Peace in Europe". En grupp från SLFF åkte dit i buss genom Baltikum och Polen tillsammans med deltagare från östra Europa - flera som varit med i Lillehammer hade nu fått med sig nya kollegor. Från en litauisk skola deltog också några gymnasister som presenterade sitt sätt att arbeta för elevdemokrati och fred. Efter en uppmärksam presentation i plenum av konflikthanteringsmodellen "Kompissamtal" översattes Lars Edlings bok med samma namn på begäran till tyska. År 2000 ägde vad som nu rubricerades som den 6:e världskongressen rum i Paris, också med svenskt deltagande. Nu var temat "Att utveckla fredskulturen - för global rättvisa, solidaritet och demokrati".

Denna vår pågår förberedelser för nästa europeiska konferens som skall äga rum i Hamburg 2003 i juli.

Theo Fick har för riksföreningen nyss deltagit i ett förberedelsemöte, också

det i Hamburg. Om vår förening nu består av den liten skara så är det inte en skara som ger upp i första taget!

Framåtblick

Trots att vår riksförening nu är ganska liten är den mer efterfrågad som samarbetspartner än någonsin. Men det hänger tills vidare på några få personer att svara för detta samarbete, och betydligt mer skulle gå att göra om det fanns fler personer villiga att rycka in där det behövs. Behovet av förstärkning, framförallt av yngre personer, känns därför mycket stort om föreningen skall kunna överleva någon längre tid. Ändå känns det som om vår röst verkligen behövs för att skola och lärarutbildning skall kunna ta sig an uppgiften att utveckla unga människors empatiska förmåga och anda av solidaritet. Det behövs fler som är beredda att göra uppoffringar för fredlig konfliktlösning och rättvisare fördelning av världens tillgångar.